

őszönösen. A hitelességet férje, Mihály folyton visszatérő emlékezete adja hozzá, meg a tehénnel, kutyával való bibelődés. — De aztán megjelenik az uraság s itt kezdődik nemcsak Anna, de a regény életében is az első törés. Az uraságot nem akarja Annus, sőt íél is tőle: uraság, de nem tudja mégsem megőrizni magát. Aztán Anna megöli az uraságot. Késsel vágja el a nyakát s ez a gyilkosság igazán meglep. Nem, egyáltalán nem következhetett volna be abból, amit eddig láttunk. Semmi komoly alapja, hitele nincs is ennek a cselekedetnek.

És sajnos, ettől a cselekedettől kezdve maga az egész regény bizonytalanná, hogy úgy mondjam hitelétvesztetté válik. Timótnak, a vándornak a rajza ugyan nagyszerű, talán legsikerültebb alakja az egész regénynek, de ahogy Molnár Annus viselkedik a gyilkosság után (mintha semmi sem történt volna), vagy az akkori társadalom az eltűnt urasággal kapcsolatban (mintha nem is keresné senki), végül ahogy mégiscsak jönnek a csendőrök, hát ez bizony nagyon indokolatlan fölépítése az eseményeknek. Aztán azok a parasztlak! Mintha nem is társadalomban élének, hanem mindentől elzártan valami völgyben s ott csak egyéni életüket élnék. A társadalmi látás, az állásfoglalás hiányzik ebből a regényből.

Pedig... Eppen azért foglalkoztam annyit a jó oldalával, hogy lássuk, milyen alkotásokra lenne (s reméljük, hogy lesz is) képes Sásdi Sándor.

♥ SERES JÓZSEF

BALÁZS BÉLA: CSODÁLATOSSÁGOK KÖNYVE. (Révai.)

Mese felnőttek számára szerelemről, virágról, igazságról, szépségről, a legtisztább lírába elrejtett tanítói céllal. Valahogyan így lehetne röviden jellemezni Balázs Béla műfaját, amelybe belesűríti mondani valóját. Könyved, játékos hangja, csillogó humora sokszor a legmélyebb filozófiát takarja (pl. a Napernyők, Az ügyetlen Isten, Az ősök). Jelmépeinek színpompás hadával, kifejezőképességének erejével élénk varázsolja a csodálatos Kelet világát. A mese édes ízeit használja fel arra, hogy az emberi élet nyomorúságát felfedje és a mese tökéletes, zárt kompozíciójában oldja meg a legmélyebb problémákat. Roppant érdekes, mindvégig lenyűgöző könyv a „Csodálatosságok

könyve”, szívből ajánljuk minél szélesebbkörű olvasását.

B. K.

EVELYN WAUGH: UTOLSÓ LÁTÓGATÁS. (Franklin.)

A magyar olvasók nem nagyon ismerik Evelyn Waugh nevét. Akik eredetiben is figyelemmel kísérik az angol irodalmat, azok szívesen emlékeznek vissza eddigi regényeire, s különösen a „Handful of Dust” című könyvére. Eddigi írásai alapján általában éles szemű és rendkívül szellemes szatirikusnak könyvelték el. Szatirikusnak, aki ugyan sokkal kevesebb filozófikus hajlandóságot mutat, mint Huxley, de mesélő kedve, cselekményt bonyolító készsége annál közvetlenebb, természetesebb. Új regénye, a magyarul megjelent „Utolsó látogatás” egyszerre más oldaláról mutatja. Társadalmi szatíra helyett gondos és eredeti felépítésű, epikusan ábrázoló társadalmi regénnyel lepté meg olvasóit. Waugh hangot váltott, s új hangja, mely talán írói fejlődésének második szakaszát jelzi, kitűnő tehetségű és hibátlan ízlésű elbeszélőről tanúskodik.

Az „Utolsó látogatás” az angol főnemesség társadalmi felbomlását, életformájának gyökeres átalakulását ábrázolja. A két világháború közötti húsz évre esik ez a nagy társadalmi átváltozás, ezt az időt mutatja be a regény egy széthulló főnemesi család, a Marchmainek életén keresztül. A család tagjainak egyéni sorsa megannyi szembenállás vagy menekülés a polgári-kapitalista világból. Szinte úgy tűnik fel, hogy egyetlen családban sikerült összefogni az összes lehetséges típusokat.

Lord Marchmain, a család feje mesze menekül családjától, hogy biztonságban megőrizhesse lassanként különség számba menő, elhatárolt életformáját. Csak meghalni tér vissza ősei kastélyába, hogy halálos ágyán — mintegy színpadon — jelképezze osztálya alkotó erejének végső kiapadtát.

Waugh a négy gyermek életén át mutatja be, hogyan oldódik fel az utolsó főnemesi generáció sorsa az átalakult világ áramlásában. A legidősebb fiú, Brideshead, látszatra talán legközelebb áll az anyja eszményéhez, de belőle teljességgel hiányzik az elszigetelődés szenvedélye, mely Lady Marchmain annyit vitalissal töltötte el. Brideshead semmit sem vesz észre a világ megváltozásából. Korlátolt arisztokratizmussal őrizi az ősi életforma minden konven-

cióját, — de csak a konvenciókat. Sorsa szinte tragikomikusan zárul: életfornájának legnagyobb ellentétébe, a kispolgári világba torkollik. Szerelmes lesz egy többgyermekes, természetes özvegybe és feleségül veszi.

A második fiú, Sebestyén, a regény egyik központi alakja. Oxfordi diákévei alatt kikísérletez a maga számára egy megejtően bűbajos és fölényes terribile életformát, de ez a világa egy csapásra összeomlik, ahogy elmúlnak a korai ifjúság évei. Lady Marchmain őt igyekszik a leghevesebben megnyerni a maga számára, de Sebestyén minden erejével menekül anyja szándéka elől. Ez a menekülés taszítja rá a feltartóztatlan züllés lefelé zuhanó pályájára.

A legtöbbrétű az idősebb lánynak, Juliának élete. Fölényes, de rendkívül gyakorlatias természet, őbenne a legnagyobb a hajlandóság, hogv a polgári életformát elfogadhatónak találja. Ezzel a gyakorlatias hajlandósággal választja férjül Rex-et, a két világháború közötti emberét, majd politikusát. De amikor valóban benne kellene élnie férje világátársadalom kétes-múltú, törtető nézében, visszariad tőle, először egy művész iránti szerelemben, majd a vallásos misztikumban találva menekülést, Júlia végül is megérti és elfogadja Lady Marchmain szándékát, melyet egyébként anyja életében mindig közömbösen személt.

A legkisebb lány, Cordélia, észrevétlenül, különösebb fordulatok nélkül találja meg életének megoldását. Távol tartja magát a családi élet, majd a társasági élet örömeitől és önkéntes ápolónőnek jelentkezik a spanyol háborúba, majd a második világháborúban is részt vesz és ide már magával viszi néniét, Juliát is.

A Marchmain család sokágú története elé jóleső távlatot ad az író. A regényt Ryder Károly százados beszéli el első személyben, visszaemlékezésként. Ryder nem tagja a családnak, de élete szorosan hozzáfűződik a Marchmainek életéhez, először Sebestyén iránti barátságán, majd Júlia iránt érzett szerelmen keresztül.

Az „Utolsó látogatás” tökéletes rajzát adja a főnemesség széttzüllő világajelentőségét csak akkor érzi igazán az író. Rendkívül élvezetes olvasmány és jelentőségét csak akkor érzi igazán az ember, mikor később gondol mondani-valóira. A magyar fordítás, mely kitűnően tolmácsolja Waugh hajlékony, végtelenül leleményes stílusát, Ottlik Géza munkája.

ALBERT CAMUS: KÖZÖNY. (Révai)

Az irodalmi körökben oly sok port felvert egzisztencialista regényírás iskolapéldája Albert Camus „Közönye”. Az egész mű olyan, mint egy hosszúlékzetű mondat, amelyben minden résznek megvan a maga helye, s amelyben egy zsinórmérték élével és pontosságával haladnak az események a végkifejlés felé, de amiből hiányzik az élet lüktető ereje, a színek, játék, a fény és árnyék örök küzdelme; s mindennek helyét a közöny foglalja el. — Hogyan jut el egy szürke, fantáziátlan kis ember minden különösebb ok nélkül addig, hogy ismerősenek ellenségét — egy arabot — megöljön — ez a könyv lényege, de feleletet mégsem kapunk rá az írótól. A könyv valóban mintaszerű bemutatása annak, hogyan lehet az emberi nyomorúságról a legtökéletesebb közöny hangján beszélni és hogyan lehet az ésszerűtlent mégsem tenni ésszerűvé.

A haladó irodalom egészen mást kíván meg íróitól, mint a kedvetlen hangon elmondott, ilyesfajta történeteket. Gyergyai Albert egészen pontos munkája a fordítás. BARITZ KÁROLYNÉ

MATHIA KÁROLY: 104 MAGYAR NÉPDAL-INDULÓ. (Magyar Kórus.)

Különös dícséretet érdemel az a népdalnépszerűsítő munka, melyet a Magyar Kórus, az ország legjelentősebb zeneműkiadó vállalata a felszabadulás óta folytat. Az 1947-es könyvnapra Péczei Attila *Dunántúli daloskönyvét*, télen a *Negyvennyolcas dallamok*-at, az idei könyvnapra pedig *Mathia Károly új munkáját, a 104 magyar népdal-induló-t* adta ki. Az új dalosfüzet, az úgynevezett „százas sorozat” legutóbbi könyve, néppenénk új dallamai közül a „menetelő” nótákat foglalja össze, ügyes válogatásban, népszerűsítő rendszerezésben. Ugy gondoljuk azonban, hogy ez az *alakzat nem eléggé korszerű; a táji daloskönyv* (Péczei i. m.) ma már tökéletesebben tudja a népdalterjesztés feladatait teljesíteni. Éppen ezért a *Magyar Kórus alapvető feladatának tekintjük a „százas sorozat” táji daloskönyvekkel való folytatását! Legfontosabb lenne az alföldi daloskönyv kiadása: egyik sürgetésünk* (Puszták Népe. 1947:214.1.) és a „*Puszták Népe*” *elakadt törekvése* (u. o. 1947. jún. a borítólap belső fele) *is mutatja, hogy itt legnagyobb — a szükséglet.*

ÖKRÖS LASZLÓ